TÜRKKÜM - 2018

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ VE MEDENİYETİ KONGRESİ

TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

www.turkkum.org

ISBN NO:978-605-68845-0-4

Balıkesir 2018

EDİTÖR

Dr. Ahmet UYSAL

YAYINA HAZIRLAYAN

Arş Gör. İlker Ozan YILDIRIM

Balıkesir Aralık 2018

(ISBN: 978-605-68845-0-4)

Yürütme Kurulu

Tahir KORUCUOĞULLARI (Türk Ocakları Balıkesir Şubesi Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif ERDENER (Balıkesir Üniversitesi)

Soner KORKMAZ (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi)

Uzman Mürsel SABANCI (Balıkesir Karesi Belediyesi)

Hilal KARAKIŞ (Öğretmen)

Arş. Gör. Yusuf ONGANER (Balıkesir Üniversitesi)

Oğuz ATAN

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Kamile GÜLÜM (Balıkesir Üniversitesi) Kongre Başkanı

Prof. Dr. Birsel ORUÇ ASLAN (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan TEZCİ (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Orhan YAZICI (İnönü Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan İLBAN (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Ahmet UYSAL (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Hasan GÜNAL (Balıkesir Üniversitesi)

Arş Gör. İlker Ozan YILDIRIM (Balıkesir Üniversitesi)

Uzman Serkan KOLUMAN (Balıkesir Üniversitesi)

Kongre Şeref Başkanları

Prof. Dr. Kerim ÖZDEMİR

Balıkesir Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Mehmet ÖZ

Türk Ocakları Genel Başkanı

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Abay KAİRZHANOV (Lev Gumilev Üniversitesi)

Prof. Dr. Adem SEZER (Uşak Üniversitesi)

Prof. Dr. Adem TUTAR (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Adnan BAKİ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet AY (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN (Emekli Öğr. Üyesi)

Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK (Maltepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet OCAK (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Güner SAYAR (Emekli Öğr. Üyesi)

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet YATKIN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Alaattin KIZILÇAOĞLU (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Alpaslan ALİAĞAOĞLU (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Asif RÜSTEMLİ (Azerbaycan Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Aydın İBRAHİMOV (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayhan BIÇAK (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayhan DİKİCİ (Niğde Üniversitesi)

Prof. Dr. Azamat AKBAROV (El Farabi Üniversitesi)

Prof. Dr. Babahan Muhammed ŞERİF(OV) (Özbekistan İlimler Akademisi)

Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Bahri ATA (Gazi üniversitesi)

Prof. Dr. Bahtıgül KULCANOVA (El-Farabi Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Bartha ELEK (Debrecen Üniversitesi)

Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER (İzmir Demokrasi Üniversitesi)

Prof. Dr. Betül ASLAN (Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilge ERCİLASUN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ (Kırıkkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Birsel ORUÇ ASLAN (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Burhan AKPINAR (Harran Üniversitesi)

Prof. Dr. Bünyamin ATICI (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Cansevil TEBİŞ (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Ceylan Gazi UÇKUN (Kocaeli Üniversitesi)

Prof. Dr. Cezmi ERASLAN (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Cingiz İSMAİLOV (Azerbaycan İdarecilik Akademisi)

Prof. Dr. Davut KILIÇ (Nevşehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Doğan UYSAL (Celal Bayar Üniversitesi)

Prof. Dr. Düriye BOZOK (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Eldar ELDENOV (Dağıstan Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Emin ATASOY (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan TEZCİ (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Eric KOVACS (Debrecen Üniversitesi)

Prof. Dr. Erkan GÖKSU (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Erol GÖKA (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ersin GÜLSOY (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatma AÇIK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Feridun EMECEN (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Feridun MERTER (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret TURAN (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Gaffar MEHDİYEV (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Güllü YOLOĞLU (Azerbaycan Milli İlimler Akademisi)

Prof. Dr. Hakan KIRIMLI (Bilkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Harun GÜNGÖR (Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Hasan BACANLI (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan Ali KARASAR (Kapadokya Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan BAHAR (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayati DEVELİ (İstanbul Üniversitesi/YÖK Üyesi)

Prof. Dr. Hüseyin SARIOĞLU (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim ATALAY (Karabük Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim DÜLGER (Karatay Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim MARAŞ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. İhsan BULUT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. İrfan MORİNA (Priştina Üniversitesi)

Prof. Dr. İsa Habibbeyli (Azerbaycan Milli İlimler Akademisi)

Prof. Dr. İskender OYMAK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. İsmail AYTAÇ (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. İsmail YAKIT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Kamile GÜLÜM (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal ERASLAN (İstanbul Üniversitesi-Emekli)

Prof. Dr. Kıyas MOLDOKASIMOV (Manas Üniversitesi)

Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Layli ÜKÜBAYEVA (Manas Üniversitesi)

Prof. Dr. Levent BAYRAKTAR (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Prof. Dr. Makbule SABRİYAVA (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet AKGÜL (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Akif OKUR (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet BAŞTÜRK (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet GÜROL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet GÜVEN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet İSMAİL (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Ömer KAZANCI (Bağdat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet ŞEKER (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet TAŞPINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet TEZCAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Milay KÖKTÜRK (Pamukkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Muhammed ABDUYEV (Azerbaycan Pedegoji Enstitüsü)

Prof. Dr. Murat ÇETİNKAYA (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Musa ÇİFTÇİ (Uşak Üniversitesi)

Prof. Dr. Musa YILDIZ (Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TALAS (Niğde Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa ÜNAL (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Muzaffer TEPEKAYA (Celal Bayar Üniversitesi)

Prof. Dr. Nadim MACİT (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Nadir DEVLET (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Nadir ÖZKUYUMCU (Celal Bayar Üniversitesi)

Prof. Dr. Nazmi AVCI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Nurettin DEMİR (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nusret ÇAM (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Orhan YAZICI (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman KARATAY (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ramiz ASKER (Azerbaycan Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ramiz MAMMADOV (Azerbaycan Bilimler Akademisi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi DURAN (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Sadettin GÖMEÇ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Saffet KÖSE (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Prof. Dr. Sami KILIÇ (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Sedat ADIGÜZEL (Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Selahattin ÖĞÜLMÜŞ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Selahattin SARI (Beykent Üniversitesi)

Prof. Dr. Selami AYDIN (Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Serdar ALTINOK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Serdar SAĞLAM (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Serhat ZAMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Seyfullah KARA (Karabük Üniversitesi)

Prof. Dr. Sönmez KUTLU (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Şakir SAKARYA (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Tahir KAHHAROV (Özbekistan Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Taner TATAR (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (Michigan State University)

Prof. Dr. Tufan GÜNDÜZ (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Ünal ŞENTÜRK (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Vatiniyer YAGYA (Sn. Petersburg Üniversitesi)

Prof. Dr. Yahya Kemal TAŞTAN (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Yılmaz KURT (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Yunus KOÇ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf SARINAY (TOBB Üniversitesi)

Prof. Dr. Zakir AVŞAR (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Zakir EMİNOV (Azerbaycan Bilimler Akademisi)

Prof. Dr. Zeki ASLANTÜRK (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeynep KARAÇOR (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ziya AVŞAR (Niğde Üniversitesi)

Prof. Dr. Zuhal YÜKSEL (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Xatire QULİYEVA (Azerbaycan Bilimler Akademisi)

Doç. Dr. Abdurrahman DEVECİ (Trakya Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahat SALİHOV (Başkurdistan Devlet Pedagoji Enstitüsü)

Doç. Dr. Ahmet KÖÇ (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Alper ALP (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Aysun GÜROL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. Aysun Sarıbey HAYKIRAN (Adnan Menderes Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram ŞAHİN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç.Dr. Bekir KOCADAŞ (Adıyaman Üniversitesi)

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Doç. Dr. Bilal DUMAN (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Burul SAGİNBAYEVA (Manas Üniversitesi)

Doç. Dr. Bülent BAYRAKTAR (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Bülent BAYRAM (Kırklareli Üniversitesi)

Doç. Dr. Bülent ÇELİKEL (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Celil ARSLAN (Erciyes Üniversitesi)

Doç. Dr. Ceylan Gazi UÇKUN (Kocaeli Üniversitesi)

Doç. Dr. Erdal AKSOY (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Erkan DİNÇ (Uşak Üniversitesi)

Doç. Dr. Fahri AKÇAKOYUN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Fahri SEZER (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatih DEMİREL (Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Feride TAGİROVA (Tataristan Kazan Bilimler Akademisi)

Doç. Dr. Firuza GARİBOVA (Başkurdistan Devlet Pedagoji Enstitüsü)

Doç. Dr. Füsun KÜÇÜKBAY (Celal Bayar Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülcan ÇETİN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülnür NABİULLİNA (Akmolla Başkırt Devlet Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülpınar AKBULUT (Cumhuriyet Üniversitesi)

Doç. Dr. Hacı İsmail ARSLANTAŞ (Siirt Üniversitesi)

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Hamza KARAOĞLAN (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan Hakan OKAY (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan YAYLI (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Huriye TEKİN ÖNÜR (Celal Bayar Üniversitesi)

Doç. Dr. İkram ÇINAR (Kafkas Üniversitesi)

Doç. Dr. Kenan KOÇ (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Kişimcan ESENKULOVA (Kırgızistan Manas Üniversitesi)

Doç. Dr. Leniyara Selimova (Kırım Milli Pedegoji Enstitüsü)

Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan İLBAN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet SARIOĞLAN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet TURAN (Fırat Üniversitesi)

Doç. Dr. Mesut SAÇKES (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Murat DOĞDUBAY (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa BOZ (Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa KOÇ (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Nihat Ali ÖZCAN (TOBB Üniversitesi)

Doç. Dr. Niyazi KURNAZ (Dumlupınar Üniversitesi)

Doç. Dr. Nursen AZİZOĞLU (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Ramazan KAYA (Atatürk Üniversitesi)

Doç. Dr. Recai KIZILTUNÇ (Atatürk Üniversitesi)

Doç. Dr. Recep ÖZMAN (İnönü Üniversitesi)

Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK (Atatürk Üniversitesi)

Doç. Dr. Ruhi İNAN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Saadet MALTEPE (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Sonnur IŞITAN (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Şahine İBRAHİMOVA (Özbekistan Devlet Üniversitesi)

Doç. Dr. Turhan ÇETİN (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Volkan ALPTEKİN (Katip Çelebi Üniversitesi)

Doç. Dr. Yahya BAŞKAN (İnönü Üniversitesi)

Doç. Dr. Yasin DOĞAN (Adıyaman Üniversitesi)

Doç. Dr. Yusuf AYMANKUY (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Zekeriya GÖKTAŞ (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Zeki ÇEVİK (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahat Salihov (Başkurdistan Devlet Pedagoji Enstitüsü)

Dr. Öğr. Üyesi Adem GÜRLER (Giresun Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AKGÜN (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇANAKÇI (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yılmaz SOYYER (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gül ŞEKERCİOĞLU (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Bayram YILDIZ (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Bilal YILDIRIM (Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Çağatay BENHÜR (Selçuk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Elnur Hasan MİKAİL (Kafkas Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Erol UZUN (Uludağ Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Esra MİNDİVANLI-AKDOĞAN (Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Evren KARATAŞ (Cumhuriyet Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Göksel Kemal GİRGİN (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gülzar İSMAİL (Çanakkale Onsekiz mart Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖNAL (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Halil ADIYAMAN (Dumlupınar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hasan AYDEMİR (İnönü Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hıdır ÖNÜR (Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hilal KAHRAMAN (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Yaşar KAZU (Fırat Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İlker DERE (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kemal Ramazan HAYKIRAN (Adnan Menderes Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali KANDEMİR (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif ERDENER (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet DENİZ (Uşak Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kaan ÇALEN (Trakya Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SAĞ (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer DEMİRBAŞ (İnönü Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nilgün ZAMAN (Uludağ Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nursan ASLAN (Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Özgür EROĞLU (Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Rabia Ebrar AKINCI (İstanbul Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Satı KUMARTAŞLIOĞLU (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ILGAZ (Atatürk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Soner YILDIRIM (Pirizren Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Şerif ÖNER (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın DİLEKLİ (Aksaray Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Zafer YILMAZ (Atatürk Üniversitesi)

Dr. Ahmet UYSAL (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Fahri ATASOY (Kırıkkale Üniversitesi)

Dr. Hasan GÜNAL (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. İsmail ZENCİRCİ (Balıkesir Üniversitesi)

Dr. Ömer KÜÇÜKMEHMETOĞLU (Ahmet Yesevi Üniversitesi)

Dr. Pervin NURALİYEVA

Dr. Sakin ÖNER (Emekli Öğr. Üyesi)

DAVETLİ KONUŞMACILAR

CENGİZ AYTMATOV PANELİ (06.08.2018)

Oturum Başkanı: Kozhogeldi KULUEV (Türksoy KIRGIZİSTAN)

İmdat AVŞAR (Türk Edebiyatı Vakfı Yazar TÜRKİYE)

Kenan ÇARBOĞA (Yazar TÜRKİYE)

Prof. Dr. Asim RÜSTEMLİ (Azerbaycan Devlet Üniversitesi AZERBAYCAN)

TÜRK DÜNYASININ MESELELERİ PANELİ (07.09.2018)

Oturum Başkanı: Mehmet Derviş KILINÇKAYA (Hacettepe Üniversitesi TÜRKİYE)

Prof. Dr. Mehmet GÜROL (Yıldız Teknik Üniversitesi TÜRKİYE)

Prof Dr. Muhammad Omar Kazancı (Bağdat Üniversitesi IRAK)

Dr. Amanagılıç ŞADMEHR (Gazeteci Yazar İRAN)

A.Yağmur TUNALI (TÜRKİYE)

KAPANIŞ VE DEĞERLENDİRME OTURUMU (07.09.018)

Oturum Başkanı: Prof Dr. Reşat Genç (Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Eski Bşk)

Prof Dr. Derviş KILINÇKAYA (Hacettepe Üniversitesi TÜRKİYE)

Prof. Dr. Talas OMARBEKOV (Al-Farabi Kazak Devlet Üniversitesi KAZAKİSTAN)

Prof. Dr. Babahan ŞERİF (Emekli Öğr. Üyesi ÖZBEKİSTAN)

Doç. Dr. İrade MEMMEDOVA (Azerbaycan Devlet Üniversitesi AZERBAYCAN)

Doç. Dr. Burul SAGİNBAYEVA (Manas Üniversitesi KIRGIZİSTAN)

Doç. Dr. Feride TAGİROVA (Kazan Federal Üniversitesi TATARİSTAN)

ÖNSÖZ

Değerli Araştırmacılar, Türk Ocakları Balıkesir şubesi ve Balıkesir Üniversitesi'nin işbirliği ile 5-8 Eylül 2018 tarihleri arasında, Türk Milletinin kültür sahası içerisindeki birikimlerini akademik bakış açısıyla gözden geçirmek ve ortak geleceğimize ışık tutmak amacıyla Türk Dünyası'nın farklı bölgelerinden araştırmacıların davet edildiği Uluslararası Türk Kültürü ve Medeniyeti Kongresi düzenlendi.

Sosyal Bilimler alanındaki disiplinlerden bildirilerin kabul edildiği bu kongrede, bilim adamları ve alanlarında uzman kişilerin bir araya gelerek "dilde, fikirde, işte birlik" ilkesi çerçevesinde kültür ve medeniyet coğrafyamızın birlik ve bütünlüğüne akademik anlamda katkıda bulunuldu. Kongre sürecinde sunumların yanı sıra çağrılı konuşmacıların katıldığı panel ve konferanslar; katılımcılar için konser, sergi ve gezi gibi kültürel faaliyetler düzenlendi. Ayrıca katılımcıların Kuvva-yı Milliye şehri Balıkesir'in tarihi, kültürel, coğrafi ve turistik zenginliklerinden yararlanabildikleri etkinlikler de yapıldı.

Kongrede kabul edilen bildirilerin tam metinleri, kongreyi takip eden süreçte hakem aşaması tamamlandıktan sonra yayına hazır hale getirildi. İlim ve kültür camiasına önemli katkılarının olacağını düşündüğümüz Bildiriler Kitabı 110 bildiriden oluşmakta olup kitapta yer alan tam metinler; Dil ve Edebiyat, Tarih, Kültür ve Turizm, Din, Sanat ve Sanat Tarihi, Eğitim Bilimleri ve Alan Eğitimi, Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler, Sosyoloji ve Felsefe, İktisat ve Coğrafya alanlarına göre tasnif edildi.

Kitapta yer alan tam metin bildirilerin araştırmacılar tarafından değerlendirilmesi ümidiyle, bildiri sahiplerine, hakemlere ve kitabın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederim.

Dr. Ahmet Uysal

EDİTÖR

İÇİNDEKİLER

Coğrafya

KARADENİZ BÖLGESİNDE KÖY İSKÂNINA ÖRNEK: BADA/ÖZLÜ KÖYÜ ÖRNEĞİ, Mehmet ÖZMENLİ, Nazım KURUCA 1

ESKİ SIRDERYA ŞEHIRLERINDEKİ TICARETIN GELIŞMESİ VE SIRDERYA BÖLGESINDEKİ KERVAN YOLLARININ YÖNLERİ, Tattigul KARTAEVA 10

SAMSUN'DAN GİRESUN YAYLALARINA ASIRLARDIR GELEN GÖÇERLERİN GÜNÜMÜZ TEMSİLCİLERİ, Nazım KURUCA, Mehmet ÖZMENLİ 21

Dil ve Edebiyat

TÜRKMENCENİN OĞUZ GRUBU TÜRK LEHÇELERİ İÇİNDEKİ YERİ, Cihan ÇAKMAK 31

BABÜR ALFABESİ, Noorudden SAMEDOGLU 37

TÜRKÇENİN MISIR ARAPÇASINA ETKİSİ, Asem Hamdy Ahmed ABDELGHANY 47

MİLLÎ KÜLTÜRÜN İNŞASINDA EDEBÎ ESERLERİN ÖNEMİ, Sefa YÜCE 57

BALIKESİRLİ YAZAR METİN SAVAŞ'IN "ERLİK" ROMANI ÜZERİNE: SIFATLARIN SEMANTİK DEĞERLENDİRMESİ VE SIFATLARIN ANLATIMA KATKISI, Mustafa Levent YENER 66

YESEVİ ETKİSİNDE ÇAĞATAY TÜRKÇESİ İLE YAZILMIŞ BİR MEVLİD, Nermin DEĞER 81

TARİHÎ VE MENKIBEVİ ŞAHSİYETLERİN ADLARININ KARIŞTIRILMASI MESELESİ: SATUK BUĞRA HAN MI SALTUK BUĞRA HAN MI?, Emine ÇAKIR 102

BALIKESİR YÖRESİ VE GÜNEYBATI ANADOLU AĞIZLARINDA KULLANILAN -IP BA- / -IP BAR- / -IP BARI / -IP BATI / -IP BATIR ŞİMDİKİ ZAMAN BİÇİMLERİ HAKKINDA, Oğuz KISA 119

İSMAİL HAKKI BURSEVÎ'NİN DİL VE TÜRKÇE İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ, Songül Aydın YAĞCIOĞLU 125

SABAHAT EMİR'İN HİKÂYELERİNDE AİLE, İsmail Alperen BİÇER 133

SİYASAL VE SOSYAL BAĞLAMDA MANKURT KAVRAMININ TÜRK YAZILI BASININDA METAFORİK KULLANIMI, Murat SEZGİN, Dursun YILMAZ 140

BULGARISTAN'DA HORAKHANO ROMAN (TÜRK ÇINGENE) ALT GRUPLARI İÇIN KULLANILAN ÖZEL ADLAR VE BUNLARIN ETIMOLOJILERI, Talat ŞAFAK 160

BAĞIMSIZLIK SONRASI KIRGIZ KADIN YAZARLARIN ESERLERİNDE MANAS VE MANAS DESTANI'NIN İZLERİ, İlknur BAYRAK İŞCANOĞLU 175

TÜRKÇE'DE BİLİMSEL KONULARIN SADELEŞTİRİLMESİ, Gülsen SARAY 185

TÜRKÇENİN SINIRLARI, Ali TAŞTEKİN 195

KAZAKÇA VE TÜRKÇEDEKİ BAZI SÖZ ETİKETLERİ ÜZERİNE, Zubaida SHADKAM 206

"BALIKESİR'İN TÜRK DÜNYASINA ARMAĞANI: HASAN BASRİ ÇANTAY (1887-1964) VE TÜRK KÜLTÜRÜNE HİZMETLERİ", Bekir TATLI 211

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'IN "DELİ KURT" ADLI ESERİNDE AD TAMLAMALARININ DERİN YAPISI, Rıdvan HİZAR 215

ALEVÎ - BEKTAŞÎ KÜLTÜRÜNDE ORTA ASYA İZLERİ, Cansever KAYAPUNAR ... 223

TÜRK MİTOLOJİSİ VE MAKÂLÂT'TA YARATILIŞ, İbrahim GÜMÜŞ 238

TANG ORDUSUNDAKİ TÜRKLERİN ÇİNLİLER VE ORTA ASYA'DAKİ HİNT-AVRUPA KAVİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ, Ensar KILIÇ 242

ORTADOĞULU ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK TÜRKÇE BAŞARISINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME, Ruhi İNAN, Aliye Uslu ÜSTTEN 247

SİNAN AKYÜZ'ÜN İNCİR KUŞLARI ROMANINDA BOSNA SAVAŞI DÖNEMİ TOPLUMSAL YAPI ANALİZİ, Demet YENER 257

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN "ZAMANIN MİMARÎSİ" ADLI HİKÂYESİNDE SON VE SONSUZLUK DÜŞÜNCESİNİN ZAMAN KAVRAMI İÇERİSİNDEKİ YERİ, Emel HİSARCIKLILAR 278

KARDAŞ KÖMEĞİ DERGİSİNDEKİ YAZILARIN KONU VE FİKİR BAKIMINDAN TAHLİLİ, Murat DEĞER 287

TATAR CEDİTÇİ FATİH KERİMÎ'NİN AZ BİLİNEN YÖNLERİ, Cihan ÇAKMAK ...293

UNUTULMUŞ MİLLİYETPERVER BİR ŞAİR VE KÜLTÜR İNSANI: "AZMİ GÜLEÇ", Tayfun HAYKIR 300

ŞAH İSMAİL'İN ŞİİRLERİNDE TÜRKLER VE DİĞER HALKLAR, Ali Rıza ÖZDEMİR 310

OĞUZNAME'DE ESKİ KELİME YAPIMI YÖNTEMİ, Mehriban ALİZADE,Aygün MEHERREMOVA 316

16. YÜZYILDA BUSBECQ MEKTUPLARINDA TÜRK İMGESİ, KÜLTÜREL TANITIM VE KÜLTÜREL KARŞILAŞTIRMALAR, Binnaz BAYTEKİN 324

HALK KAHRAMANI KÖROĞLU KİMDİR?, Reyhan DADAŞOVA 336

ATABETÜ'L HAKAYIK – OĞUZ VE KIPÇAK ESERİDİR, Bakytgül Rayhankızı KULZHANOVA 346

TÜRK DÜNYASININ ORTAK DEĞERLERİ OLARAK ATASÖZLERİ, Mustafa BOZ, Jarkın BOZ 353

TATAR LINGVOKÜLTÜRÜNDE YEMEK ADLARI (БОТКА [BOTKA] 'LAPA' KAVRAMI ÖRNEĞİNDE), Fyaridya TAGİROVA 363

KIRIM MECMUASI'NDA TÜRKÇÜLÜK ALGISI, Ahmet DOĞAN 372

LANGUAGE POLICY IN CENTRAL ASIA: CASE STUDY OF UZBEKISTAN, Azamat AKBAROV 382

FRANSA VE TÜRKIYE'DE ÖLÇÜNLÜ DILI ZENGINLEŞTIRME ÇALIŞMALARINA KARŞILAŞTIRMALI BIR YAKLAŞIM, Zehra ŞAFAK 393

Din Bilimleri

TÜRK İSLAM MEDENİYETİNDE PEYGAMBER ANLAYIŞI, Adem TUTAR 404

AZERBAYCANLI ŞİÎ MÜFESSİR MİR MUHAMMED EL-BAKÜVÎ'NİN KEŞFÜ'L-HAKÂYİK ADLI TEFSİRİ VE TEFSİR İLMİ AÇISINDAN DEĞERİ, Hakan UĞUR 418

İMAM MÂTURÎDÎ'NİN DÜŞÜNCESİNDE EBÛ HANÎFE'NİN *KİTÂBÜ'L-ÂLİM VE'L-MÜTEALLİM*'İNİN ETKİSİ: İMANDA EŞİTLİK ÖRNEĞİ, Metin AVCI 427

Eğitim

GAZİANTEP YAHYA ALTINBAŞ ANADOLU LİSESİNDE ÖĞRENİM GÖREN MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ, Kamile GÜLÜM, Necip DÖNER 444

İDEOLOJI EĞITIMI ÖRNEĞI OLARAK SOVYET DÖNEMI TÜRKMENISTAN'DA EĞITIM, Ahmet UYSAL 453

İLKOKUL SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (ADIYAMAN İLİ ÖRNEĞİ), Hasan AYDEMİR, Mehmet GÜLTEKİN . 468

YABANCI DİL ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE UYGULANAN KLİNİK UYGULAMA VE FARKLI ÜLKELERDE UYGULANAN MODELLERİN KARŞILAŞTIRILMASI, İbrahim Yaşar KAZU, Cemre KURTOĞLU 479

LÜBNAN ÜNİVERSİTESİ TÜRKOLOJİ BÖLÜMÜ VE LÜBNAN YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜNDE TÜRKÇE ÖĞRENEN ÖĞRENCİLERİN DİL ÖĞRENMEDEKİ İHTİYAÇ VE NEDENLERİ, Nülifer KARADAĞ 487

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ KÜLTÜR AKTARIMINDAKİ FONKSİYONU, Halit ÇELİK 497

TÜRK ÇOCUK ŞİİRİNDE ÖNEMLİ GÜNLER, HAFTALAR VE ŞİİRLE ÖĞRETİM, İbrahim KIBRIS 503

YALAKKAYAYI KÖÇÜRME, OYUNLARI GELECEĞE GÖTÜRME, Ayşe GÜMÜŞ .. 515

ORTAÖĞRETİM ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TÜRK DÜNYASI KONULARININ MUKAYESELİ BİR DEĞERLENDİRMESİ, Mehmet ŞAHİNGÖZ, Bahattin Demirtaş 530

İktisat

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ, Bülent DUMAN 545

BALIKESİR'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ, Bülent BAYRAKTAR,..... 554

DIŞ YARDIMLAR EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDE ETKİLİ MİDİR? SAMARİTAN İKİLEMİ BAĞLAMINDA BİR İNCELEME, Fazlı Yıldız, Fatma Alkan..... 561

KIRGIZİSTAN'DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: LİTERATÜR İNCELEMESİ VE GELECEK YÖNLENDİRMELER, Bülent BAYRAKTAR, Gulnara KARADENİZ, Necla Kübra GÜNDÜZ 571

OSMANLI İMPARATRLUĞUNDAN GÜNÜMÜZE KADAR MUHASEBE TARİHİ, Bülent DUMAN 576

ULUSLARARASI ENDEKSLERDE TÜRKİYE VE BAĞIMSIZ TÜRK CUMHURİYETLERİNİN GÖRÜNÜMÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME, Fazlı YILDIZ ... 5761

Kültür ve Turizm

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA GELENEKSEL BİR LEZZET: BATIRIK, İbrahim GÜMÜŞ..... 595

TÜRKİYE TURİZMİNDE BALKAN ÜLKELERİNİN YERİ (2000-2017), Serhat ZAMAN, İbrahim EŞİM..... 603

TÜRK MUTFAĞINA ÖZGÜ BIR TATLI: AŞURE, Mehmet SARIOĞLAN, Sevcan BATTAL 617

TÜRK MUTFAK KÜLTÜRÜNE ÖZGÜ BİR ÖĞE: REÇELLER, Mehmet SARIOĞLAN, Hilal BAŞTÜRK 624

BAZI AROMATİK BİTKİLERİN TÜRK MUTFAĞINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ; FETHİYE ÖRNEĞİ, Selma ATABEY, Mahmut YILDIZTEKİN, Olcay CEYLAN, Atilla LEVENT, Tuna OKAY NAZLI,İbrahim YOKAŞ..... 636

POMAK KÜLTÜRÜ VE POMAKLAR DİYARI GÖNEN HASANBEY KÖYÜ İĞNE OYALARI, Zeynep BALKANAL 647

ANADOLU YÖRÜK MOTİFLERİNDE ORTA ASYA İZLERİ, Gökhan AKCA 662

TÜRK SANATINDA EFSANEVİ KUŞ İMGELERİ VE SERAMİK TASARIMINA UYGULANMASI, Gökhan AKCA 674

ÜRETEN-TÜKETİCİLER VE TÜRK YEMEK KÜLTÜRÜ: KENDİN PİŞİR KENDİN YE KONSEPTLİ YİYECEK VE İÇECEK İŞLETMELERİNDE NİTEL BİR ANALİZ, Nur Neşe ŞAHİN, Murat DOĞDUBAY, Cevdet AVCIKURT 690

BALIKESİR İLİ EDREMİT İLÇESİ TAHTAKUŞLAR KÖYÜ ALİBEY KUDAR ÖZEL ETNOGRAFYA GALERİSİ, Zeynep BALKANAL..... 698

TÜRKMEN DOKUMALARINDAKİ HAYVAN MOTİFLERİNİN, ANADOLU DOKUMALARINDAKİ HAYVAN MOTİFLERİYLE, KARŞILAŞTIRILARAK İNCELENMESİ, Abdurrahman DEVECİ 716

UNUTULMUŞ BİR GELENEK: AŞIK KEMİĞİ FALI, İlteriş YILDIRIM 736

YERLİ VE YABANCI MUTFAK PERSONELİNİN YEREL MUTFAK TERCİHLERİ, Selma ATABEY 750

TÜRK MUTFAĞI VE DİN OLGUSU ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRM, Nur Neşe ŞAHİN, Murat DOĞDUBAY, Cevdet AVCIKURT 759

BALKAN ÜLKELERİNE GİDEN TÜRK TURİSTLERİN SEYAHAT MOTİVASYONUNU OLUŞTURAN İTİCİ VE ÇEKİCİ FAKTÖRLER, Ayşe Ebru TEZCAN, Cevdet AVCIKURT ,Hediye GÜRSOY 765

TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİNDE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN ÖNEMİ: TÜRK CUMHURİYETLERİ ÖRNEĞİ, Hasret ULUSOY YILDIRIM, Pelin YAĞCI, Cevdet AVCIKURT 773

YİYECEK VE İÇECEK İŞLETMELERİNDE MÜŞTERİ BEKLENTİLERİ VE ŞİKAYETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA, Muammer BEZİRGAN, Sevim AKCAN 782

KÜLTÜREL VE EKONOMİK ALANLARDA TÜRK DÜNYASI İÇİN YAKINLAŞMA ARACI: İPEK YOLU PROJESİ, Mustafa BOZ 795

Siyaset ve Uluslar arası İlişkiler

SOVYET SONRASI DÖNEMDE TÜRK DÜNYASI'NDA ANAYASAL SİSTEMLER: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ, Mehmet Bülent ULUDAĞ, Yaşar SERT 806

KAMU DİPLOMASİSİ ARAÇLARINI VE AKTÖRLERİNİ HAREKETE GEÇİRMEK SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMI İDDİALARINA KARŞI KAMU DİPLOMASİSİ FAALİYETİ ÖNERİSİ, Ali ÇİÇEK 811

ORTA ASYA'DAN GÜNÜMÜZE TÜRK MUTFAĞI KÜLTÜRÜNÜN GELİŞİMİ: GELENEKSEL TÜRK MUTFAĞININ GÜNÜMÜZ YEME-İÇME ALIŞKANLIKLARINDAKİ YERİ, Mehmet Oğuzhan İLBAN, Emin GÜLEÇ, Fatih ÇOLAKOĞLU……..... 813

Sosyoloji ve Felsefe

YOK OLMUŞ AİLELERİN TELAFİSİ: EVLAT EDİNME ÜZERİNE SOSYOLOJİK ÇÖZÜMLEMELER, Adem GÜRLER, Şirin DİLLİ 836

MİLLİYETÇİLİK ARAŞTIRMALARINDA BİR ÜÇÜNCÜ YOL: ETNO-SEMBOLİZM, Hasan Bozkurt ÇELİK 846

SOVYET MİLLİYETLER POLİTİKASININ TÜRK KİMLİĞİNE OLUMSUZ ETKİLERİNİN KALDIRILMASI BAĞLAMINDA BİR MODEL: AZERBAYCAN'DA MİLLİ KİMLİK OLUŞTURULMASINDA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ, Mehmet Bülent ULUDAĞ, Haktan BİRSEL 855

SEKÜLER DÜNYADA DİN VE EĞİTİM: SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM, Arif Olgun KÖZLEME, Muammer AK 847

FOLKLORUN TANIMLANMASINA DOĞRU: FOLKLORUN ETNOLOJİ VE ETNOGRAFYA İLE İLİŞKİSİ, Metin İPEK 868

GEÇİŞ DÖNEMİNDE KİMLİK KRİZİ: AZERBAYCAN ÖRNEĞİ, Nergiz YAGUBOVA 876

TÜRKİYE`YE "RUS GELİN" GÖÇÜNÜN İKİ ÜLKE BASININDAKİ YANSIMASI, Ulviya FİLİYEVA 882

KIRGIZ TÜRKLERİNDE TOY (DÜĞÜN), Burul SAGİNBAYEVA 893

Tarih

TÜRKLERDE TEKE TEK SAVAŞ GELENEĞİ, Abdullah Duman 901

ALMANYA'NIN HEDEFİNDEKİ KIRIM, Aybike GÜZAY 911

KUZEY BATI ANADOLU KIYILARININ TÜRKLEŞMESİ VE BALKANLARA İLK TÜRK AKINLARI: KARESİOĞLU YAHŞİ BEY VE FAALİYETLERİ, Kemal Ramazan HAYKIRAN 918

RUS DEVLET TEŞKİLATLANMASINDA HAZAR ETKİSİ, Tuğrul ÇAMAŞ 922

MİLLİ MÜCADELE'DE BALIKESİR'DE KONGRE FAALİYETLERİ VE 61. FIRKA KUMANDANI MİRALAY KAZIM (ÖZALP) BEY, Zeki ÇEVİK 931

BIR ESER BIR DÖNEM: DAVUD BENÂKITÎ'NIN TARIH-I BENÂKITÎSI VE.. TÜRK VE MOĞOL TARIHI ÇALIŞMALARI AÇISINDAN ÖNEMI, Kemal Ramazan HAYKIRAN, Fatih ORTA 948

XIX YÜZYILIN SONLARINDA KAZAKİSTAN'DAKİ TÜRKMEN TOPLULUĞUNUN OLUŞUMU TARİHÇESİNE DAİR TESPİTLER, Kalış AMANJOL 951

HANLIKLAR DÖNEMİNDE AZERBAYCAN TÜRKLERİNİN KÜLTÜREL HAYATI, İrade MEMMEDOVA 957

TÜRK COĞRAFYASI VE KÜLTÜRÜ ÇERÇEVESİNDE KAYA RESİMLERİ, Halil Can AKGÜN 967

MAHMUT ESAD ÇINAR VE TÜRK SESİ GAZETESİ, Uğur Bozkurt 973

DELHİ TÜRK SULTANLIĞI ÖRNEĞİNDE İNANIŞA DAİR MOTİFLERİN DEVLET HAYATINDAKİ YANSIMALARI, Bilal Koç 983

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE TARİH EĞİTİMİ VE TARİH YAZIMI ÜZERİNE, Nigâr MAHARRAMOVA CENGİZ..... 989

İNGİLİZ ORYANTALİST CHARLES MASSON'UN GÖZÜNDEN AFGANİSTAN'DAKİ GILCAYLAR, Abdullah Sami TEKİN..... 995

ESKİ TÜRKLERDEN GÜNÜMÜZE TÜRK KÜLTÜRÜNDE ZARAFETİN SİMGESİ MENDİL, Günay UYSAL 1002

AZERBAYCAN SAVAŞÇILARI PRENS GAGARİN'İN RESİMLERİNDE, Nermine EMİRBEYOVA 1021

XX. YÜZYILIN BAŞLARINDAKİ MÜSLÜMAN HAREKETLERİ: YENI TÜRK SEÇKINLERİN HİZMETLERİ, Nazgul SABURGALİYEVA 1033

ORTA ASYA GÖÇEBELERİNİN DEVLET SİMGELERİ: TUĞ VE BAYRAK, TOKSANBAEYEV 1038

BİR OSMANLI-TÜRK AYDINI OLARAK YUSUF AKÇURA'NIN GÖZÜNDEN 20.YY BAŞINDA BÜYÜK GÜÇLER VE İSLAM DÜNYASI, Ali BİLGENOĞLU, Barış GÜRSOY 1043

BALIKESİRLİ YAZAR METİN SAVAŞ'IN "ERLİK" ROMANI ÜZERİNE: SIFATLARIN SEMANTİK DEĞERLENDİRMESİ VE SIFATLARIN ANLATIMA KATKISI

Mustafa Levent Yener
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Öz: Söz dizimi çalışmalarının ve sözcük sınıflandırmalarının konusu olan sıfat tamlamaları ve sıfatlar; 20. yüzyıldan sonra gelişen sözcelem kuramları açısıdan da önemlidir. Yapıtlardaki sıfatların semantik ve bağlamsal olarak incelenmeleri, yazarların dünyaya, olay ve olgulara bakış açılarını yorumlamakta faydalı olacaktır. Emile Benveniste'nin sözcelem kuramında belirlediği kişi adılları, zaman ve uzam belirteçlerinden oluşan söylemsel öğeler arasında sayılan kiplikler içindeki sıfatlar, yazarın gerçekliği yorumlayışı açısından önemlidir. Salt yapısalcı bakış açısıyla en az iki sözcükten oluştuğu kabul edilen tamlamaların soyut/ somut ya da öznel/ nesnel kavramları adlandırmak için kullandıkları açıktır. Bu söz dizimsel yapıların anlamsal değerlendirmeleri üzerine, en azından Türk dili alanında, çalışmalar oldukça azdır. Tamlamaların anlamsal sınıflandırmalarının yapılması şu sorulara cevap verecektir: Bir söz yapımı öğesi olarak tamlamalar hangi kavramları karşılar? Tamlamalar; soyut, somut, öznel ya da nesnel kavramları hangi ölçütlerde yansıtır? Tamlamaların konuşur/ yazarın bakış açısını yansıtmaktaki güçleri nedir? Tamlamalar metinde hangi işlevleri ile belirlenebilirler? Tamlamaların roman, öykü gibi kurmacaya dayanan türlerdeki işlev ve anlamlarıyla deneme, makale gibi düşünsel yazılardaki işlev ve anlamları arasında fark var mıdır? Çeşitli türler ve yazarlar arasında yapılacak bu gibi çalışmalar yukarıdaki soruların daha sağlıklı bir şekilde yanıtlanmasına imkân sağlayacaktır. Dilsel bir öğenin anlamı ve işlevinin metinde ortaya çıkacağından hareket edilecek olan bu çalışmada, ilk romanı "Efendi Dayının Kozalakları" ile Tuzla Belediyesi'nin 1999 yılında açtığı yarışmada ve daha sonra "Zemheri Kuyusu" ile Türkiye Yazarlar Birliği'nin 2005 yılında açtığı yarışmada roman ödülünü almış olan Metin Savaş'ın 2012 yılında yayımlanan "Erlik" romanı bütüncesinde, sıfatlar temelde nesnel, öznel (değerlendirici ve duygusal) olmak üzere sınıflandırılacak, işaret ettiği kavramlar açısından romana katkıları değerlendirilecek ve yazarın kurmaca bir metnin gerçek dünyayı yansıtışı ortaya konulacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Metin Savaş, Erlik, Sıfatlar, Uslûp, Sözcelem, Semantik*

ON THE "ERLİK" NOVEL OF METİN SAVAŞ OF BALIKESİR: SEMANTIC EVALUATION OF ADJECTIVES AND THE CONTRIBUTION OF ADJECTIVES TO THE NARRATION

Abstract: Adjective phrases and adjectives are the subject of syntax studies and lexical classifications; after the 20th century, these are also important for the enunciation theories. The semantic and contextual examination of adjectives in the fictive works will be useful when interpreting the events and realities in the perspective of the authors' world. The adjectives, among the discoursive items consisting of the pronouns, time and space markers that Emile Benveniste identifies in his enunciation theory are important in terms of the interpretation of the author's reality. It is clear that the accepted phrases, which consist of at least two words from a mere structural perspective, are used to name notional/concrete or subjective/objective concepts. On the semantic evaluation of these syntactic structures, at least in the field of Turkish language, studies are quite minimal. The semantic classifications of the adjective phrases, will answer the following questions: What concepts do phrases comply with as a word formation element? On what criteria do phrases; reflect abstract, concrete, subjective or objective concepts? What is the strength of the phrases to reflect the perspective of the speaker/ writer? With which functions can they be determined in the texts? Are there any differences between the functions and meanings of phrases used in the fictive genres as novels and descriptive genres as essays. Such studies conducted among various species and authors will enable the above questions to be answered in a healthier way. In this study which we start from the percipience of a linguistic element of the meaning and function occur in the text, novel "Erlik" of Metin Savaş will be the corpus and will be evaluated in terms of the concepts pointed out. We will try to classify the adjectives and try to evluate how they reflect the author's real and fictional world. His first novel, "Efendi Dayının Kozalakları" was awarded by Tuzla Municipality in 1999 and then "Zemheri Ayazı" was awarded by Turkey Writers' Union of the novel prize in the competition which was opened in 2005.

Keywords: *Metin Savas, Erlik, Adjectives, style, enonciation, semantics*

GİRİŞ

Edebî ya da değil tüm yazınsal yapıtların temel aracı dildir. Dil, insanın dünyayı adlandırdığı bir işaretler sistemi olarak karşımıza çıkar ve üreticisinin bilinçaltını ele verir. Bir dizge olarak dil, kendi dizim sistemi içinde dili kullanan kişinin kendisini ifade etmesini sağlar. Dili kullanan kişinin düşünceleri, duyguları, olay ve olgulara bakışı ve bilinçaltı metne yansır. Bu yansımaları çözmek ve metin yorumlarını daha sağlam temellere oturtmak için dil bilimciler çeşitli yöntemler önermiştir. 20. yüzyıldan itibaren Ferdinand de Saussure tarafından geliştirilen ve dilin iç yapısını eş zamanlı olarak inceleme yöntemi öneren göstergebilim iki büyük görüşün oluşmasına yol açar: 1. İşlevsel Dil Bilim, 2. Üretici- Dönüşümsel Dil Bilgisi. Birinci görüş dil öğelerinin işlevlerini araştırmayı amaçlarken ikincisi dilin soyut yapılarını incelemeyi amaç edinir. Saussure'ün ortaya attığı ***dil*** ve ***söz*** karşıtlığı olarak bilinen karşıtlığa bağlı olarak dilin iç yapısını inceleyen bu kuramların tamamlayıcısı olarak dilin dış yapısı ile ilgilenen ve sözcükleri metinsel bağlamları içinde değerlendiren sözcelem ve edim bilim kuramları şekillenmeye başlamıştır. Sözcelem ve edim bilim kuramları; sözcükleri, söz dizimsel çözümlemeyle birlikte, metinsel bağlamı dikkate alarak inceler. Sözcelem kuramları, söylemsel öğeler, kiplikler ve aktarılan söylem ile ilgilenir (Kıran & Kıran, 2013: 225).

Yeni bir olgu olmayan sözcelem, Aristoteles'in "Poetika"sında sıkça ortaya çıkar. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında Alman dilcilerin tartışmalarında rastlanan sözcelem olgusu, dil bilgisel araştırmalarda önce Roman Jacobson daha sonra Emile Beneviste'nin çalışmalarıyla dil bilimsel bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır. Beneviste; çalışmalarında, söz edimlerine dilin bireysel kullanım edimi olarak yaklaşır (Kıran vd, 2013: 227). Sözcelem kuramı üzerinde fikir yürüten bilim adamlarının ortak noktası, anlatıda özneyi ön plana çıkarmalarıdır. Kuramcılara göre dilin bireysel kullanım edimi, öznenin bir etkinliğidir (Kıran vd, 2013: 228-229).

Yapısalcı görüş, dili biçimsel bir dizge, yalnızca bilgi iletmeye yarayan bir kod olarak görür. Sözcelem kuramcısı Beneviste ise genel bağlama ve alıcılara göre dilin işleyiş sorunlarını ortaya koymaya çalışır. Bu şekilde, söylem çözümlenirken öznenin önemi, sözcelem süreci ve dilin kaynak ve alıcı arasındaki anlamlama biçimi üzerinde durur. Böylece dikkat, dilin söz dizimsel biçimlerinin orta çıkış koşullarına değil; iki farklı evrene ait olan dilin kullanım koşullarını belirlemeye yönlendirilir. Beneviste'e göre, "öznenin dil ile ilişkisi sözcelemin özelliklerini belirler." (Kıran vd, 2013: 229-230). "BEN, ŞİMDİ ve BURADA konuşan bir özne olarak kendini ortaya koyarak söylem durumunu hareket noktası ve merkez alıp uzam ve zamanı düzenler." (Kıran vd, 2013: 231).

Beneviste'in sözcelem kuramında bu nedenle belirleyici unsurlar şunlardır: kişi adılları, zaman ve uzam belirteçleri (Kıran vd, 2013: 234). Anlatılarda sıfatlar da öznelden nesnele doğru bir tartım gösterir. Öznenin ya da geleneksel anlamda yazarın kullandığı sıfatlar, nesneler, kişiler olaylar ve olgular hakkında öznel ya da nesnel; olumlu ya da olumsuz değer yargılarını ileten dil bilgisel unsurlardır. Yazarın kullandığı sıfatlar aşağıdaki şekilde sınıflandırılarak değerlendirilmeye tabi tutulduğunda yazarın bağlam içindeki yaklaşımı ortaya çıkarılabilir.

1. ***Nesnel olanlar:*** dişi, erkek, evli, bekâr, üç, beş….
2. ***Duygusal olanlar:*** acıklı, gülünç, dokunaklı…
3. ***Değerlendirici olanlar:***

a. *Değer bilimsel Olmayanlar:* büyük, küçük, uzak, yakın…
b. *Değer bilimsel Olanlar:* iyi, güzel, kötü, çirkin... (Kıran vd, 2013: 234-235)

Sözcelem çalışmaları aslında üslup çalışmalarına paralel olarak yürür. Üslup en genel şekilde şöyle tanımlanabilir:

> Sözlükte "izlenen yol, benimsenen tarz" anlamına gelir. Dil ve edebiyatta üslûp kişinin kendi duygu, düşünce ve heyecanlarını dile getirme şekli, dili kullanma biçimidir. Bu bakımdan üslûp biliminin (stilistik) ilgi alanı yazarın dil malzemesini kullanırken gramer ve dizim kurallarının, belâgat esaslarının icrasında gösterdiği biçimsel-bireysel özellikleridir. …Üslûp ayrıca yazarın diliyle, kullandığı dilin kuralları arasındaki sapmaların toplamı ve bu sapmaların eserin konusu ve amacı bakımından yerinde ve özgün olması demektir (Durmuş, 2012).

Tanımdan anlaşılacağı üzere üslup, doğal dilin yazar tarafından kişisel tercihlerine uygun olarak, kendi bireysel bakışını yansıtacak şekilde yeniden biçimlendirilmesidir. Sözcelem kuramlarındaki özne, burada yazardır. Yazar, dili anlatmak istediğine uygun olarak kendi tercihleri yönünde kullanır. Bu durumda yazar, dilin olanaklarını kullanırken, kendi bireysel bakış açısını, olay ve olgulara bakış açısını yansıtacaktır.

Sıfat, söz dizimsel olarak tanımlanacak olursa bir adın kendisinden sonra gelen adı nitelik ve nicelik olarak tanımlamasıdır. Sıfatlar bu anlamda varlıkların sınırlarını çizen, onları başka varlıklardan nitelikleri ve nicelikleri açısından ayıran dil bilgisel ve söz dizimsel öğelerdir. Yazar; üslup özelliklerine bağlı olarak varlıkları, kavramları ve nesneleri okurun gözünde canlandırırken bunlara yönelik algılarını da yansıtacaktır.

Sıfatlar, yukarıdaki listeden anlaşılacağı üzere nesnelden öznele sınıflandırılabilen özelliklere sahiptir. Yazarın bilinçaltının izlerini ve anlatımının niteliklerini ortaya koyacak ölçütlerin arasında öznel değerleri yansıtan değerlendirici sıfatlar önemlidir. Özellikle değer bilimsel olan "iyi, güzel, çirkin" gibi sıfatlar yazarın anlatımında yer verdiği kişiler, mekanlar ve kavramlar hakkındaki öznel yargılarını belirginleştirir.

"*Edebiyat biliminin temel kavramı, belli bir ruhsal tutumun sanatlı biçimleniş ifadesidir. Belli dilsel ifade ve işleyiş aracının tutarlı kullanılışıyla bir bireyin, bir dönemin veya ulusun karakteristiği*" (Aytaç, 2001: 196) olarak da tanımlanan üslup önce bireyin daha da sonra da ulusun karakteristiğini taşır. Bu nedenle yazarın sıfatları kullanmadaki tercihleri onun dünyasını anlamak ve anlatmakta önemli ipuçları sağlar.

Üslup bilim çalışmalarında birçok unsur araştırmanın odağına alınabilir; çünkü üslup bilim ya da üslup bilim incelemeleri sosyoloji, psikoloji, tarih gibi birçok alanla birlikte yürütülebilir. En yakın olduğu alansa dil bilimdir. Bu nedenle, söylem, yazarın niyeti, yan anlam, alt metin dikkate alınarak yazarın sözcelemi ya da üslubu çözümlenebilir. Dil bilgisel olarak sıfatlar da yazarın üslubu ve söylemi hakkında ipuçları taşır. Özellikle sıfatlarda olumsuzlama yazarın metnindeki alt anlamların belirlenmesinde oldukça önemlidir. Olumsuzlama sadece dil bilgisel olumsuzlama olarak düşünülmemelidir. Yazarın bağlam içinde kavram ya da kişilere sıfatlar aracılığıyla yüklediği değer yargıları açısından da ele alınmalıdır (Sökmen, 2003: 21-25). Yani sözcelem konusunda sıfatları sınıflandırırken saydığımız değer bilimsel sıfatlar ve özellikle bunlar arasında bulunan olumsuz değer yargısı bildirenler dikkate alınmalıdır.

Çalışmamızda, Metin Savaş'ın 2012 yılında yayımlanan "Erlik" romanı bütüncesinde, sıfatlar temelde nesnel, öznel (değerlendirici ve duygusal) olmak üzere sınıflandırılacak, işaret ettiği kavramlar açısından romana katkıları değerlendirilecek, olumlu ve olumsuz değer taşıyan sıfatlar aracılığıyla yazarın gerçek dünyayı algılayışı ve yansıtışı ortaya konulacaktır.

Çalışma yürütülürken Erlik romanındaki sıfat tamlamaları belirlenmiş, nitelenen ve nicelenen asıl unsurlar bağlama göre tematik olarak sınıflandırılmıştır. Tematik sınıflandırma ölçütleri olarak Hatice Şirin'in "*Eski Türk Yazıtlarının Söz Varlığı İncelemesi*" (2016) esas alınmıştır. Tematik sınıflandırma konusunda yapılan çalışmaların eksikliği nedeniyle başvurulan eser, eski Türk yazıtları üzerine hazırlandığından bazı tematik başlıklar tarafımızdan eklenmiştir. Tamlayıcı görevindeki sıfatlarsa işlevsel ve anlamsal olarak sınıflandırılmıştır. Anlamsal olarak sınıflandırılan sıfatlar arasından değer bilimsel olmayanlar olumluluk ve olumsuz olarak ayrılmış karakter, kavram, olay ve olgular hakkında yazarın görüşleri yorumlanmaya çalışılmış, roman konusu, bağlamı açısından anlatım ve olay örgüsüne katkıları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Türk mitolojisinin kötü karakteri ***Erlik*** figüründen yola çıkılarak kurgulanmış roman; ***Feridun***, ***Sibel*** ve ***Suat Katran*** karakterlerinin etrafında gelişen olayları konu edinir. Kendini ispat etmeye çalışan bir yazar olan Sibel'in İstanbul'dan Balıkesir'e taşınması ve Merhamet Apartmanı'na yerleşip burada ***Feridun*** ile tanışmasıyla aralarında başlayan ilişki, Sibel'in roman kahramanlarından biriyle aynı adı taşıyan ***Suat Katran***'ın ortaya çıkmasıyla başka bir boyut kazanır. ***Erlik***, ***Körmesler*** ve ***Arkarlar*** üzerinden iyi ve kötünün mücadelesi anlatılırken Feridun'un adlı kahraman aracılığıyla birey ve toplumun yozlaşması ortaya koymak ve toplumu eleştirmek amacı güdülmüştür.

Romanın ana teması bu anlamda ***Sibel***'in Türk romanında kötü karakter yaratmayla ilgili yorumunda gizlidir:

> "Türk edebiyatında kötü kahraman ya da anti-kahraman oluşturmak göründüğü kadar kolay değildir." dedi Sibel. "Çünkü bizde şeytan zayıf fakat güçleniyor. Toplum yozlaştıkça İblis kendini belli ediyor*."* (Savaş, 2016: 57).

Savaş, romanda bu temayı beslemeye çalışır karakter ve kavramlara yüklediği değerler açısından ele alındığında romanda bu temanın sağlamlığı açıkça görülür. İç içe kurgulanmış birkaç öykü aslında bu temayı desteklerken şaşırtıcı sonu da anlaşılabilir hale getirecektir. *"Çünkü bizde şeytan zayıf fakat güçleniyor. Toplum yozlaştıkça İblis kendini belli ediyor."* tümcelerinde saklı olan düşünce ***Feridun***'un Balıkesir çarşısında gezerken gördüğü ve yozlukları temsil eden kaçak sigara ve kadın satıcılarını, yerlere tükürenleri, trafik kurallarına uymayanları, sigara içen liseli komşu kızını döverek cezalandırması ile ***Körmesler***in etkisinde kalarak ***Suat Katran***'ı öldürmesi bir tezat olarak görünse de aslında örtüşür. Birey olarak ***Feridun*** ve toplum yozlaşmakta ve şeytan güçlenmekte, bu sayede ***İblis*** kendini belli etmektedir. Bu tema, yazarın kahraman ve kavramlara atfettiği niteliklerde kendini gösterir.

Yazarın kullandığı sıfatların nitelediği ya da nicelediği sözcükler tematik olarak sınıflandırıldığında, bağlama göre en çoğu insan ve en azı da gereklilik anlamı ifade eden, tekrarları ile birlikte 6766 tamlama bulunur. Tematik olarak ***63*** başlık tespit edilmiştir.

Tablo 1. Sıfatların Nitelediği ya da Nicelediği Sözcüklerin Tematik Olarak Sınıflandırılması

TEMATİK	SAYI
İnsan	1256
Zaman	532
Sanat	425
Değer	413
Yapı	364
Beden	320
Duygu	293
İletişim	247
Durum	219
Belirsizlik	199
Araç	197
Yayın	175
Ekonomik	152
Savaş Gereç	141
Yer	134
Akrabalık	130
Özel ad	126
Duyu	121
Meslek	120
Beslenme	110
Miktar	83
İş	76
Yön	76
Fiziksel	74
Şehir	74
Giyim	63
Suç	61
Birey-Grup-Arkadaşlık	60
Din	58
Toplum	54
Yol	41

Ölçüt	37
Gündelik Yaşam	35
Bilişsel	34
Hayvan	20
Sayı	20
Tür	20
Birey	19
Kimlik	18
Unvan	16
Eğitim	15
Gösterme	14
Hava	14
Mesafe	14
Maden	10
Cisim	9
Sıra	8
Bitki	7
Su Kütlesi	7
Coğrafi	6
Ülke	6
Yardım	6
Düşman	5
Gökyüzü	5
Renk	5
Soru	5
Av	4
Mevsim	3
Süs Eşyası	3
Doğa	2
Hukuk	2
Şekil	2
Gereklilik	1
GENEL TOPLAM	**6766**

İnsan başlığı altında "*kadın, erkek, kız, anı, geçmiş, hayat"* gibi sözcükler listelenmiştir. Bunların sayısı 1256'dır. Zaman ile ilgili 532, sanat ile ilgili 425, değer bildiren 413 ve beden ile ilgili 364 sözcük bulunur. Bu sözcükler kurgusal ya da fantastik değildir; bağlam içindeki olay gerçekliğine dayanır. Her birinin gerçek dünyada bir karşılığı bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yazarın kurgusal dünyası ile gerçek dünya ile bağının kopuk olmadığı söylenebilir. Yazarın kullandığı sıfatlar, işlevsel olarak ele alındığında şöyle bir tablo ortaya çıkar:

Tablo 2. Sıfatların İşlevsel olarak Sınıflandırılması

İŞLEV	TOPLAM
Miktar	2247
Değer	1268
Fiziksel	643
Durum	618
Gösterme	602
Konum	388
Sıra	178
Zaman	173
Hacim	142
Duyu	70
Yön	64
Duygu	60
Kimlik	60
Tür	56
Renk	45
Boyut	38
Malzeme	35
Ölçü	29
Hareket	17
Tarz	13
Mesafe	7
Ekonomik	6
Toplum	6
Ülke	1

GENEL TOPLAM 6766

Tabloda miktar sıfatlarının çok görünmesinin sebebi belirsizlik işaretleyicisi olan "bir" gibi sıfatların sıklıkla kullanılmasıdır. Bunun dışında yazarın kullandığı sıfatların büyük çoğunluğunun değer yargısı bildiren sıfatlar olduğu görülür. Bu; yazarın olay, durum ve kişiler üzerindeki bakış açısını empoze edebilmesi ve romanın özündeki iyilik-kötülük çatışmasını verebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca gerçeklik duygusunun yaratılabilmesi açısından varlık ve kişilerin fiziksel özelliklerini vurgulayan sıfatların fazlasıyla kullanıldığı görülür.

Tablo 3. Değer Bildiren Sıfatlar

DEĞER	**SAYI**
Olumlu	449
Olumsuz	557
GENEL TOPLAM	1056

Yazarın öznel düşünceleri ve bakış açısı hakkında fikir edinmemizi sağlayan; değer bildiren sıfatlardır. Romanda değer bildiren sıfatların sayısı 1268'dir. Bunların arasından "başka oda, başka adam, aynı gün" gibi karşılaştırma, mantıksal çıkarım ve benzetme tarzında olanlar elendiğinde kişi, olay, mekân, durum gibi doğrudan romanın psikolojik ve sosyolojik alt yapısına yönelik olan iyi-kötü çatışmasını yaratan 1056 sıfat bulunmaktadır. Bu tip olumlu sıfatların sayısı 499 adet, olumsuz sıfatların sayısı 557 adettir. *İyi-kötü* dengesinin kurulduğunu; ancak dengenin kötülük açısından bozulduğunu gösterir. Olumlu ve olumsuz sıfatlar arasındaki bu dengenin olumsuz açısından değişmesiyle ***Feridun***'un her türlü direnişine ve insanî özelliğine rağmen ***Suat Katran***'ı öldürmesi arasında bir ilişki bulunur.

Ayrıca genel olarak bakıldığında yazarın kişi, olay, olgu ve kavramlar hakkındaki görüşlerinin dengeli olduğu da söylenebilir. Her şey ve herkes ne tamamen olumsuz ne de tamamen olumlu olarak görülmüş ve yansıtılmıştır.

Roman, olumlu ile olumsuzun, iyi ile kötünün mücadelesi olarak görülebilir. ***Erlik***, ***Körmes*** ve ***Arkar*** mücadelesi üzerine kurulacağını düşünen okur için gelişen olaylar ve sonuç belki de hayal kırıcı olabilir; ancak bütün iyiliğine ve Körmeslere teslim olmamak için direnmesine rağmen ***Feridun***; ***Suat Katran***'ı öldürmüştür. Körmeslerin yani kötülüğün etkisi altına girmiştir. Aşağıdaki alıntı aslında ***Feridun***'un direncini açıkça ortaya koyar. Bu sahnede direnen Feridun, romanın sonunda Körmes'in isteğini yerine getirecektir; yani kötülük hâkim olacaktır.

Suat Katran ve Sibel yemek yerken kebap salonu dışında onları seyreden Feridun, Körmes'in iş birliği teklifini, "*Senle aynı safta bulunamayız. Senin ruhunda iblisin mayası var.*" (Savaş, 2016: 69) sözleriyle geri çevirir. Konuşmanın sonunda, Körmes'in Feridun'un seçeceği yolu gösteren çağrısı açıktır:

> Körmes, sağ elinin parmaklarına tabanca süsü vererek kebap salonunun camının ardından Suat Katran'a doğru nişan aldı, sonra hayalî tetiği çekti ve ateşledi. Şimdi, Feridun'un gözlerinin içine bakarak pis pis sırıtıyordu. Feridun afallamıştı: Bana o adamı öldürmemi teklif ediyor (Savaş, 2016: 69).

Romanın sonunda, ***Suat Katran***'ı öldüren ***Feridun*** bu çağrıya uymuş olacaktır. Böylece kötülük ya da başka bir deyişle şeytan ***Feridun***'a hâkim olacaktır. Olumlu ile olumsuz arasındaki bu küçük fark, aslında iyi olan karakterin kötüye yenilişinin ve henüz yeteri kadar güçlü olduğu düşünülmeyen şeytanın hafife alınmayacak gücünün ve yozlaşmanın yansımasıdır.

Tablo 4. Olumlu Sıfatlarla Nitelenen İlk On ve Son On Kavram

OLUMLU	**SAYI**
Sibel	106
Suat Katran	99
Feridun	72
Kurmaca Suat Katran	23
Servet Taşkıran	15
Sibel'in Kitapları	15
Servet Taşkıran'ın Kızı	13
Murtaza Dayı	10

Sibel'in Dairesi	9
Balıkesir	8
Komşular	1
Körmes	1
Mektup	1
Mustafa Kemal	1
Pastane	1
Posta müdürü	1
Silah	1
Taksici	1
Yalancılık	1

Roman bağlamsal olarak incelendiğinde ***66*** kavramın olumlandığı görülür. Yukarıdaki tabloda bu 66 kavramdan ilk on ve son on kavram örneklenmiştir. Olumlanan kavramların ilk dördü romanın ana karakterlerini oluşturur. ***Suat Katran*** ve ***Sibel***'in "Rıhtımda Bir Gece" adlı hikayesindeki kurmaca ***Suat Katran***, olumlu değer bildiren sıfatlarla olumlanmıştır.

Sibel, roman boyunca hep olumlu sıfatlarla nitelendirilecektir. ***Sibel***, yazara göre "*âşık olunacak tıynette, bambaşka, başarılı, başına buyruk yaşayan, birinci sınıf, sıra dışı, cesur, ciddi, ciddiye alınması gereken yazar, çarşı esnafının asla ulaşamayacağı, çocuksu, çok iyi, dakik, derin, eli kalem tutan, erkek cinsini hayran bırakan, gözlem gücü yüksek, güler yüzlü, hür, çok iyi aşçı, kendini idare edebilecek, kültürlü, meraklı, merhametli, munis görünümlü, müsamahasız, mütevazı, nahif, adamı evine almayacak kadar namuslu, pahalı zevklere malik bulunmayan, sempatik, sevecen, sevilmeye lâyık, sevimli, sıra dışı, şefkatli, şirin, tanınmış, tatlı, yazar olarak titiz, ulaşılmaz, tertemiz yüzlü, güzel"* bir kadındır. Sibel için en sık kullanılan sıfat ***14*** tekrarla *güzel* olmuştur. Metin Savaş hem toplumsal hem de bireysel olarak bilinçaltında yaşattığı kadın tipini, Sibel karakteriyle idealize ederken ona bütün olumlu özellikleri hem Feridun hem de Suat Katran aracılığıyla yükler: "Feridun gözlerini açtığında Sibel'in o ***sempatik görüntüsü*** hayalinde canlanıverdi... O bir yazar. O ***sıra dışı bir kadın***. O ***bambaşka biri***. O ***ulaşılmaz bir kadın***." (Savaş, 2016, s. 36-37).

Romanda, ***Sibel*** ile ilişkili üç ana erkek karakter bulunur. Bunlardan ***Feridun*** ve ***Suat Katran*** roman gerçekliği içindeki kahramanlarken üçüncüsü ***Sibel***'in ***Rıhtımda Bir Gec***e adlı uzun öyküsünde yarattığı ***kurmaca Suat Katran***'dır.

Feridun için kullanılan olumlu nitelikler şunlardır: "*bâkir bir erkek, basit bir erkek, bir çocuğu andıran Feridun, bir tarafıyla çocuksu ama bir başka tarafıyla da olgunluğun sınırına kadar dayanmış gerçek bir erkek, çocuksu adam, çocuksu tabiat, çok faal biri, çok meşgul biri, farklı biri, güvenilir bir insan, hakikatli bir erkek, hamarat bir kapıcı gibi, hassas bir kalp, hiç de görgüsüz biri değil, ilkokula giderken hoşlandığım bir kız, işlenmemiş bir istidat, kara cahil bir adam değil, heybetli, pratik bir zekâ, sade bir vatandaş, saflık kokan tabiat, sağlam karakterli bir insan sarsılmaz itibar, sevgiyi hak eden bir insan, sıkı bir asker, tertemiz bir adam, yapayalnız bir erkek, zengin bir iç hayat*". ***Dürüst*** sıfatı 3 kez kullanılarak en sık dile getirilen özellik olmuştur.

Genellikle ***Sibel*** tarafından ***Feridun***'a yakıştırılan bu olumlu özellikler değerlendirilecek olursa ağırlıklı olarak fiziksel özellikleri üzerinde olduğu görülür. Bunun dışında yaratılışı hakkında çocuksuluğu, saflığı, yalnızlığı ve hassaslığı vurgulanır. Bu özellikleri ***Feridun***'un etki altında kalışını açıklar. Çocuksu ve saf birinin ***Körmesler***in etkisine girmesi de kolay olacaktır.

> Merhamet Apartmanı'nın bir kapıcısı yoktu ama Feridun ***hamarat bir kapıcı*** gibi Sibel'in her işine koşuyor, onun her ricasını anında yerine getiriyordu…. Feridun'un ***güvenilir, sağlam karakterli*** ve ***dürüst bir insan*** olduğunu Sibel kısa sürede fark etmiş... (Savaş, 2016: 13).

Roman boyunca okur, ***Sibel***'in yazdığı ***Rıhtımda Bir Gece***'nin kötü karakteri kurmaca ***Suat Katran*** ve gerçek ***Suat Katran*** arasında paralellik kurmaya yönlendirilir. Okurun beklentisi, gerçek ***Suat Katran***'ın kötü olması yönünde oluşturulur; ancak gerçek ***Suat Katran*** için kullanılan olumlu sıfatların sayısı ***Feridun*** için kullanılanlardan fazladır. ***Suat Katran*** için 99 adet olumlu sıfat kullanılmıştır. Bu sıfatları örnekleyecek olursak "*açık yüreklilik, beyefendi, centilmen, ciddi, çok farklı, doğru, dürüst, eğitimli, fiyakalı, gerçek bir erkek, gizem yüklü, görgülü, güvenilir , harika, her konuda görüş bildirebilen, iyi bir edebiyat okuru, iyi bir hayat arkadaşı, iyi giyimli, kibar, kompliman yüklü, kültürlü, mahremiyete saygılı bir erkek, mükemmel bir eş, nazik, ne kadar da dikkatli bir okur, nitelikli bir insan, o kadar kibar, olgun, saygın, seçkin, nitelikli, görgülü, centilmen bir insan, şık, usturuplu, zarif*" Bunlar arasında ***şık*** ve ***centilmen*** sıfatları ***9***'ar kez tekrar edilmiştir.

> O ***centilmen***, o ***nazik***, o ***beyefendi*** Suat Katran ile Bursa gecesindeki genç adam aynı kişi miydi?... Sibel uzun uzadıya düşündü; Suat Katran'ın ***centilmen***, ***kibar***, ***beyefendi*** ve ***kültürlü*** halini gözlerinin önüne getirdi…. Suat Katran kıratında nitelikli, görgülü, centilmen bir insan yalan söyler miydi? (Savaş, 2016: 178,179, 180)

Bu sıfatlar ***Sibel*** tarafından yakıştırılmıştır ve daha çok tavır, davranış ve dış görünüşe ilişkindirler. "*Centilmen, şık, nazik, zarif*" gibi dış görünüşüyle tanıdığımız ***Suat Katran***'ın iç dünyası ile ilgili pek bilgi alamayız. Okur bu durumda kurmaca ***Suat Katran*** ve gerçek ***Suat Katran***'ı birleştirir. Bu da yazarın dikkatleri başka yere çekmesine; ***Feridun***'un ***iyi***, ***Suat Katran***'ın ***kötü*** olarak algılanmasına neden olur. Sonun şaşırtıcılığı belki de buradan gelir. Okurun roman boyunca acıma duygusuyla yaklaştığı ***Feridun***, sadece dış görüntüsü ile tanıdığı ***kurmaca Suat Katran***'la ***gerçek Katran***'ın katili olur. Aslında anlatıdaki olumlu sıfatların dengesi istatistiksel olarak ***Suat Katran***'dan yanadır. Roman bu açıdan okunduğunda ***Feridun***'un katil olması şaşırtıcı olmaktan uzaktır.

Roman içinde kötü karakterler olan kurmaca ***Suat Katran*** için 23, ***Servet Taşkıran*** için 15 ve ***Körmesler*** için 1 olumlu değer taşıyan sıfat kullanılmıştır. Romandaki olumlu olumsuz tutarlılığı düşünülürse

yazarın, her kötünün içinde bir iyi, her iyinin içinde bir kötü vardır düşüncesiyle kahramanlarını ne bütünüyle kötü ne de bütünüyle iyi gösterdiği görülür.

> Fakat Suat Katran'ın da kötülüğü tartışmalı. O aslında ***iyi bir karakter***... Ziver Bey bana yaklaşamaz. Ama senin gibi ***gözü kara ve saf***, ama ***öfkeli bir çocuk*** bana yaklaşabilirdi. ... sen ***iyi biri***ne benziyorsun... (Savaş, 2016: 57, 74, 121)

Yukarıdaki alıntılarda, ***kurmaca Suat Katran*** karakteri için diğer kahramanların yorumlarından üç örnek verilmiştir. ***Kurmaca Suat Katran***, karanlık işlere karışan babasının öldürülmesi ve annesinin akıl hastanesine düşmesi nedeniyle (Savaş, 2016, s. 114) bir intikam mücadelesine girmiştir. ***Kurmaca Suat Katran*** bu özellikleriyle olumlu bir karakterin olumsuza dönüşümünü gösterir. Kötülük ve yozlaşmanın, kısacası o da İblis'in etkisine girenlerden biri olmuştur: "Servet Taşkıran, ***bana babamı hatırlatan bir babacanlık***la onay verdi…. Servet Taşkıran ***kendinden emin bir ses tonu***yla korumasına emir verdi." (Savaş, 2016: 123) örneklerinde de ***Servet Taşkıran***'ın olumluluk duygusu uyandıran yönleri, kurmaca ***Suat Katran***'ın anlatımıyla verilmiştir.

Tablo 5. Olumsuz Sıfatlarla Nitelenen İlk On ve Son On Kavram

OLUMSUZ	
Feridun	99
Suat Katran	66
Kurmaca Suat Katran	56
Sibel	34
Sibel'in Kitapları	22
Derici Dükkanındaki Adam	19
Mektup	17
Tecavüzcü	16
Mücevher	15
Rıhtımda Bir Gece	14
Liseli Kız	1
Mekanlar	1
Merhamet Apt	1
Muazzez	1
Ölüm	1
Servet Taşkıran'ın Kızı	1
Suat Katran'ın Arkadaşı	1
Türkçe	1
Türkiye	1
Yamaçtaki ev	1

Romanda 557 adet olumsuz değer bildiren sıfat bulunmaktadır. ***Feridun*** 99, ***Suat Katran*** 66, ***kurmaca Suat Katran*** 56 ve ***Sibel*** 34 olumsuz sıfatla anılır.

Feridun için "*yabani sayılabilecek cinsten, tedirginlik yüklü, sıradan, saf tabiatlı, orta malı, küsmeye hazır, hırçınlaşmaya hazır, garip, gariban, eğitimsiz, çok kaba, çocuksu, zavallı*" sıfatları kullanılmıştır. Bunların arasında en sık tekrar edileni olan "***zavallı***", ***12*** kez kullanılmıştır. ***Sibel*** tarafından sürekli dile getirilen bu özellikler, okurda bir acıma duygusuna yol açsa da aslında ***Feridun***'un zayıf ruh halini ortaya koyar. "Çocuksu, hassas" bir yapıya sahip olan Feridun'un sonunda ***Körmesler***in çağrısına uyup ***Suat Katran***'ı öldürmesi oldukça doğal bir sonuçtur. İyi ile kötünün savaşında ***Feridun*** duygusal zayıflığı yüzünden kötünün tarafına geçer. Bu yazarın istediği ya da kurguladığı bir sonuç olsa da seçtiği sıfatlar, bilinçli olarak yerleştirilmemiştir. Yazar, bu sonuca ulaşmak isterken bilinç altının etkisi ***Feridun***'a, duygusal zayıflıkları hatırlatan ve olumsuz değer yükleyen sıfatları yakıştırmasını sağlamıştır. Bazı bölümlerde ***Feridun*** bu zavallılığı kabullenmiş durumdadır.

> …Feridun ***kadın cinsine karşı çekingen*** bir erkek olmasına rağmen Sibel'in yanında kendisini rahat hissediyordu. Sibel'in düşüncesine göre Feridun ***çocuksu*** bir adamdı. … Niyeti ***bir çocuğu andıran*** Feridun'u özel hayatıyla daha yakından tanımak ve onun iç dünyasına nüfus edebilmekti…. Feridun'un galiba ***hassas ve tedirginlik yüklü*** bir seciyesi vardı. ….Bu ***saf tabiatlı*** adam cep telefonu kullanmıyordu…..***Zavallı adam***. Erkek başına bu kadar idare edebilirdi…. Ben ***zavallının*** biriyim, ***muktedir bir erkek*** hiç değilim. (Savaş, 2016: 17, 18, 19, 59, 69).

Yukarıdaki örneklerde kullanılan sıfatlar kimi zaman ***Sibel***'in ***Feridun*** hakkındaki yorumlarını yansıtırken kimi zaman da ***Feridun***'un kendisini nasıl gördüğünü yansıtır. Okur duygusal olarak acıma hissiyle yaklaştığı ***Feridun***'dan kötülük beklemez. Bütün olumsuzlukları esrarengiz bir şekilde ortaya çıkan ve ***Sibel***'in kötü kahramanlarından biri ile aynı adı taşıyan ***Suat Katran***'dan bekler.

Feridun'un olumsuz özellikleri, çoğunlukla dolaylı olumsuzluklardır. Bundan kastımız aslında herhangi bir dil bilgisel ve semantik olumsuzluk işaretleyicisi taşımasalar da bağlam ve kurgu içinde olumsuz değerler çağrıştırmalarıdır. Tüm roman boyunca kötü adam olması beklenen ***Suat Katran***'ın olumsuz özellikleri sayıca daha azdır. ***Suat Katran***, ***Sibel***'in dayısının evinin soymaya kalkan; ancak daha sonra ***Sibel***'e duyduğu aşkla kirli geçmişinden sıyrılarak kendine toplumda saygın bir yer ve meslek edinen bir kişidir. Bu anlamda hem ***Feridun*** hem de kurmaca ***Suat Katran***'ın zıttıdır; çünkü o, kötüden iyiye dönüşmüştür. Kötü-iyi savaşında, tercihini iyiden yana yapmıştır.

Suat Katran için kullanılan olumsuz sıfatlar, "*askıntı olan, azılı, çağanozvari, ifritçe, iştah yüklü, karanlık, küstahça, bambaşka bakan, laubali, melanet yüklü, muzır, müstekreh, sanal, vahşi*"dir. ***Suat Katran*** için kullanılan olumsuz sıfatların birçoğu rakibi ***Feridun*** tarafından yakıştırılır. ***Sibel***, ***Suat Katran***'ı tanımadan önce onu askıntı olan bir hayran olarak olumsuz nitelik yükler; tanıştıktan sonra ***Suat***'ın yıllar önce karşılaştığı hırsız olduğunu öğrenene kadar olumlu olan düşüncelerinde bir karmaşa yaşar; yakıştırdığı olumsuz sıfatlar bu dönemlere ilişkindir.

> Sibel birkaç gün sonra Suat Katran adlı ***meçhul*** kişiden bir ileti daha aldı. …. ***benimle kafa bulan münasebetsiz*** okurum niçin onca karakter içinden Suat Katran adını tercih ediyor. ….onu uzun süre tanıyamamış, ancak kuyumcu mağazası vitrinine bakarken gördüğü ***iştah ve şehvet yüklü*** gözleriyle tanıyabilmişti. …. On sekiz yıl önceki soyguncu Suat Katran (Savaş, 2016: 37, 47, 177, 179).

Suat Katran'ı ***Erlik*** ile bir tutuşu ve ***Sibel***'e karşı ilgisi yüzünden ***Suat***'ı rakip olarak kabul edişi nedeniyle ***Feridun***'un *Suat Katran* hakkındaki düşünceleri olumsuzdur. Bu nedenle, sürekli olumsuz değerler yükleyen sıfatlar kullanır.

> Suat Katran yahut Erlik, şimdi o harap vaziyetteki uğursuz evin içindeydi işte ve o uğursuz evin çarpuk çurpuk kimgeldi penceresinden ***mel'anet yüklü*** gözlerle Feridun'a dimdik bakmaya devam ediyordu. Suat Kataran'ın yahut nâm-ı diğer Erlik'in etli dudaklarında ***vahşi, lâubali, müstekreh*** ve aynı zamanda ***meydan okuyan muzır*** ve ***küstahça*** bir tebessüm vardı (Savaş, 2016: 135)

Sibel romanın iyi ve idealize edilmiş kahramanı olarak daha az olumsuzlanmıştır. Her ne kadar "***olağanüstü güzelliği, aşık olunacak tıynıyette oluşu***" gibi özellikleri Sibel'in idealize edilmesi açısından olumlu olsa da Feridun'un onu bu kadar ideal, ulaşılamayacak bir seviyede görmesi olumsuz sonucu getirir; çünkü Feridun'un bu ulaşılmazlık karşısında zayıflıklarına yenik düşüp Suat'ı öldürmesine neden olur.

Tablo 6. Edebiyat Hakkındaki Olumlu ve Olumsuz Yargılar

EDEBİYAT	VERİ SAYISI
Olumlu	5

Olumsuz	6
GENEL TOPLAM	**11**

Tablo 7. Toplum Hakkındaki Olumlu ve Olumsuz Yargılar

TOPLUM	**VERİ SAYISI**
Olumlu	7
Olumsuz	13
GENEL TOPLAM	**20**

Yazar, romanında ciddi bir toplum ve edebiyat eleştirisi yapar. Bu eleştirilerdeki olumlu ve olumsuz değer yargıları yine dengelidir.

> ***Bizde klasik batı edebiyatındaki romanlar seviyesinde*** roman yazılamaz… ***Dergi ile kitap arasındaki farkı bile idrak edemeyen*** bir toplumda büyük anlatıcı nasıl yetişecekti? … Bu şehirde Tivoli Kitapçısı adındaki kitapçı dükkanından başka ***doğru dürüst*** kitapçı yoktu. ***Tipik*** bir Türk burjuvası davranışıdır bu. Niçin mi okumuyoruz? Bunun muhtelif nedenleri var. Kitap göçebe çadırında okunmaz. Köyde okunmaz. Kitap şehirde okunur. Medeniyet göstergesidir. Sonra yüzyıllardır cahil bırakılmış bir halkımız var (Savaş, 2016: 171).

Küçük şehirlerdeki dedikoduculuk, az gelişmiş toplumlardaki kitap okuma oranlarının azlığı, kitap okuyanlara verilen olumsuz tepkiler, insanların ruhlarıyla iğfale uğraması gibi yönleriyle toplum eleştirilir. Bu anlamda eleştiriler, yazarın ulaşmak istediği sonuca uygun görünmektedir. Ayrıca roman bu anlamda saf bir macera romanı olmaktan çıkar ve bir yazarın topluma ilişkin eleştirel düşüncelerini de içeren bir toplum eleştirisi halini alır. Toplum, "*büyük insanların kendi acılarından zevk aldığı, entelektüel zihinlerin bulunması*" gibi yönleriyle olumlu yönleriyle ele alınır. Toplumdaki olumsuzlukların "iyi anlatıcıların yetişmesine engel olduğu" düşüncesi vurgulanır. Toplum hakkındaki olumsuz yargıların çokluğu, şeytanın hakimiyetinin gittikçe arttığı şeklinde yorumlanabilir. Romanın tezi olarak görülebilecek "*Çünkü bizde şeytan zayıf fakat güçleniyor. Toplum yozlaştıkça İblis kendini belli ediyor."* (Savaş, 2016: 57) tümcesi toplum üzerinde yapılan olumsuz eleştirilerin dayanağıdır. Yozlaşmış veya yozlaşmakta olan toplum, şeytanın kendini belli etmesine ve Feridun'un cinayet işlemesine neden olur.

ŞEHİRLER	**VERİ SAYISI**
OLUMLU	
Balıkesir	8
İstanbul	1
OLUMSUZ	
Balıkesir	10
İstanbul	1
GENEL TOPLAM	**20**

Balıkesir hakkındaki görüşler genellikle ***Feridun*** ve ***Sibel*** aracılığıyla aktarılmıştır. Olumlu fikirler genellikle şehrin "*dinginliği, nezihliği*" üzerinedir. ***Feridun***'a göre Balıkesir "*nezih kalması gereken bir şehirdir*". Balıkesir hakkındaki en önemli eleştiri "*kültürel imkânların kısıtlılığı*"dır. Örneğin şehirde doğru dürüst bir kitapçı bulunmamaktadır. Bunun dışında ***Sibel***'e göre şehir tüm olumlu özelliklerine rağmen "*tüm Türk şehirleri gibi intizamsızdır, tiyatro yoktur….*" Bunlar, bir yazarın Balıkesir'e yönelik eleştirileridir; ama her şeye rağmen "*nezih kalarak büyümesi gereken, dingin bir şehir*" olarak yazarın gözünde İstanbul'dan daha yüce bir yerdedir. Balıkesir hakkındaki 8 olumlu eleştiriye karşı 10 olumsuz eleştiri bulunması ilk bakışta yazarın

Balıkesir'e karşı olumsuz tutum sergilediği hissini verebilir; ancak bu eleştiriler eksikliklerin giderilmesi yolunda yapıcı eleştirilerdir.

Metin Savaş'ın Balıkesir tutkusu ve sevgisi, okurları tarafından bilinir. Romanda Balıkesir hakkında sekiz olumlu özellikten bahsedilirken İstanbul bir kez olumlanır. Metin Savaş'ın bir yazar olarak İstanbul'u kabul etmeyişinin nedeni ***Feridun***'un sorusunda gizlidir. Bir yazar olarak ***Sibel***'in İstanbul'u neden bıraktığını merak eder. İstanbul bir kez de ***Suat Katran*** tarafından yoğun tempoya sahip bir şehir olması açısından olumsuzlanacaktır. Balıkesir birçok sıfatla olumsuzlanmasına rağmen İstanbul'a göre daha olumlu bir gözle görülür ve romanda Balıkesir yazar için daha iyidir. Belki de bir yazar olarak İstanbul'u bir türlü kabul etmeyişinin, Balıkesir'e sevgiyle bağlanışının izdüşümü buradan görülebilir.

SONUÇ

Bir yazarın özellikle öznel değerleri yansıttığı sıfatları kullanışı onun olay, kişi ve mekanlara bakış açısını ortaya koyar. Bu sıfatların izlenmesi ve değerlendirilmesi yaptı ve yazarın anlatımı ve yaratmak istediği imajın çözümlenmesi açısından önemli ipuçları sunar.

Eserde olumlu değer yargıları yansıtan sıfatlarla olumsuz değer yargılarını yansıtan sıfatların neredeyse dengeli olduğu görülmektedir. Yazarların sıklıkla düştükleri hatalardan biri olan olumlu-olumsuz dengesinin birinden yana bozulması hatasına düşmez Metin Savaş düşmez. Kahramanlar, olaylar v olguları sadece kötü ya da sadece iyi yanlarıyla sunmaz. Bu bir anlamda başarıdır. Ayrıca romanın tezi açısından bakıldığında dengenin olumsuzluk yönünde sadece 78 sıfatla bozulması ilgi çekidir. Dengenin bu kadar küçük bir farkla bozulması, roman boyunca iyi bir karakter gibi düşünülen Feridun'un Suat'ı öldürmesi sonucunu doğurur.

Yine dengenin bu kadar küçük bir farkla bozulması romanın adının "Erlik" olmasına rağmen romanın Erlik ve Körmesler üzerinden gelişmemesini de akla yatkın gösterir; çünkü yazar bilinçaltında kötülüğün tam egemen olmadığına kanaat getirmiştir. Zaten bunu Türk edebiyatında kötü karakter yaratmanın zorluğunu tartışırken kahramanın ağzından söyler.

Yazar, kötülüğün egemen olduğuna bilinçaltında inansaydı ya da böyle bir kurgulamaya gitseydi belki de olumsuz değerlerler ile olumlu değerler arasındaki fark muhtemelen daha açık olacaktı. Bu durumda kurgu, Feridun ve akıbeti üzerine olmayacak, romanın adının getirdiği beklenti üzerine ***Erlik***, ***Körmesler*** üzerinden iyilik ve kötülük mücadelesi üzerine bir roman olacaktı. Belki de ileride yazar buna kani olduğunda ***Erlik*** ve ***Körmesler*** üzerinden iyi-kötü mücadelesini ele aldığı bir devam romanını hazırlayacaktır.

Kötülük kişileri toplumları tam olarak etkisi altına almadığından romanda bu etki altına giren insanların ve ***Körmesler***in etkileme çabaları anlatılmıştır. "***Erlik***" aynı zamanda ***Sibel***'in de yazmayı tasarladığı bir romandır ve Sibel de bu romanı yazarken benzer bir çelişki içindedir:

> Erlik adını vermeyi düşündüğü romanında iblisi temsil eden kötü karakteri nasıl şekillendirecekti? Bunu başarmam kolay görünmüyor. Erlik adını vereceğim romanda şeytanı temsil eden Erlik'ten fazla Feridun'a yoğunlaşmak zaruretinde kalacağımı şimdiden öngörebiliyorum. Bu romanda romana adını veren Erlik güdük kalacak. Böyle yapmaya mecburum. Bizde şeytan yeterince güçlü değil (Savaş, 2016: 170-171).

Sibel'in sözleri ***Erlik***'in romanda neden yeteri kadar yer bulmadığını, ve romanın neden ***Feridun***'a odaklandığını açıklar. ***Sibel*** aslında Metin Savaş'ın romandaki sözcüsü konumundadır.

Gerçek hayattaki ***Suat Katran*** ve ***Rıhtımda Bir Gece***'nin kahramanı olan kurmaca Suat Katran arasında isim benzerliğinden kaynaklanan bir koşutluk kurulur. Bu nedenle romanda kötü karaktere dönüşmesi beklenen kişi olan ***Suat Katran***, ***Feridun***'un kurbanı olur. Romanda birkaç karakterin dönüşümü izlenir. Bunlardan biri ***Suat Katran***'dır, ***Suat Katran*** bir hırsızken, saygın bir vatandaşa dönüşür. İkincisi ***Feridun***'dur. ***Feridun*** çarşının ve ***Merhamet Apartmanı***'nın fedakâr ve iyi yürekli kahramanı iken tüm direnişine rağmen ***Körmes***'in kebap salonunun önündeki teklifine boyun eğer ve ***Suat Katran***'ı öldürerek kötü kahramana dönüşür. Üçüncü dönüşümü yaşayan ***Kurmaca Suat Katran*** ise iyi biriyken babasının iflası ve karanlık işlere bulaşması sonucunda öldürülmesiyle iyiden kötüye dönüşüm gösterir.

Sibel idealize edilmiş bir kadındır. Nihal Atsız'ın kadın anlayışına (Yılmaz, 2016: 46-50) benzer bir şekilde, Metin Savaş'ın da kadını idealizedir. "*Hür, başarılı, olağanüstü güzel, ulaşılmaz bir kadın*"dır. Bu özellikleri olumlu olsa da ***Feridun*** açısından olumsuzdur; çünkü asla ulaşamayacağını düşündüğü bu kadını ***Suat Katran*** da sevmektedir. ***Sibel***'in bu olumlu özellikleri ***Feridun***'u ***Suat Katran***'ı öldürmeye iter.

Roman bir macera romanı olmasının yanında edebiyat ve topluma ciddi eleştirilerin getirildiği, psikolojik analizlerin yapıldığı ve soyut karşıtların somut savaşını ifade eden çok boyutlu bir yapıttır. Yazarlar, edebiyat, toplum ve toplumsal davranışlar hakkında eleştirilerini kahramanların ağzından dile getiren Metin Savaş, git gide yozlaşan bir toplumun bir panoramasını da sunmuştur.

KAYNAKÇA

Aytaç, G. (2001). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi.* Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı.

Durmuş, İ. (2012). *Üslup*. 09 18, 2018 tarihinde TDV İslam Ansiklopedisi: https://islamansiklopedisi.org.tr/uslup#1 adresinden alındı

Kıran, Z., & Kıran, A. E. (2013). *Dilbilime Giriş* (4 b.). Ankara: Seçkin.

Savaş, M. (2016). *Erlik.* İstanbul: Ötüken.

Sökmen, S. A. (2003). *Sevgi Soysal'ın "Yenişehir'de Bir Öğle Vakti Romanında Sıfatlar ve Üslûba Katkısı.* Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı . Eskişehir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Şirin, H. (2016). *Eski Türk Yazıtlarının Söz Varlığı İncelemesi.* Ankara: TDK.

Yılmaz, M. (2016). Nihal Atsız'da Kadın ve Aşk. *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, 60*(357), 46-50.